

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาคำรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ในกลุ่มพระสงฆ์ที่เป็นนิสิตนักศึกษา ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำธรรมทางพระพุทธศาสนากับเกษตรทฤษฎีใหม่ และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของพระสงฆ์เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและสรุปผลการศึกษา ดังนี้

พระสงฆ์มีอายุน้อยที่สุดคือ 20 ปี อายุมากที่สุดคือ 33 ปี อายุเฉลี่ย 23.24 ปี มีอายุพรรษาน้อยที่สุด 1 พรรษา อายุพรรษามากที่สุด 11 พรรษา อายุพรรษาเฉลี่ย 2.86 พรรษา เป็นชนเผ่ากะเหรี่ยงมีมากที่สุดร้อยละ 68.2 รองลงมาชนเผ่าอื่น ๆ เช่น ม้ง ถิ่น เย้า ขมุ ร้อยละ 31.8 มีระดับการศึกษาทางธรรมในระดับนักธรรมชั้นเอกมากที่สุดร้อยละ 60.0 รองลงมาระดับนักธรรมชั้นโท ร้อยละ 31.8 ระดับนักธรรมชั้นตรีร้อยละ 8.2 ไม่มีพระสงฆ์รูปใดจบการศึกษาทางเปรียญธรรมหรือทางภาษาบาลี จบมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ร้อยละ 85.9 จบมัธยมศึกษาจากโรงเรียนสามัญศึกษาทั่วไปเพียงร้อยละ 14.1 กำลังศึกษาสาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มากที่สุดร้อยละ 65.9 รองลงมาสาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา ร้อยละ 21.2 สาขาวิชารัฐศาสตร์ร้อยละ 12.9 กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นปีที่ 3-4 มากที่สุดร้อยละ 74.1 รองลงมาระดับชั้นปีที่ 1-2 ร้อยละ 25.9 มีประสบการณ์ในการเผยแผ่ศาสนาธรรม 3 ปีขึ้นไปร้อยละ 56.5 มีประสบการณ์ในการเผยแผ่ศาสนาธรรมน้อยกว่า 3 ปี ร้อยละ 43.5 จังหวัดที่พระสงฆ์จำพรรษามากที่สุดคือจังหวัดเชียงใหม่ร้อยละ 60.0 รองลงมาจังหวัดอื่นๆ เช่น แม่ฮ่องสอน น่าน เชียงราย พะเยา ตาก ลำปาง เพชรบูรณ์ ร้อยละ 40.0 ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ร้อยละ 89.4 เคยได้รับการฝึกอบรมมีเพียงร้อยละ 10.6 ไม่เคยศึกษาคุณานเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ร้อยละ 80.0 เคยศึกษาคุณานมีเพียงร้อยละ 20.0 ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ร้อยละ 89.4 เคยได้รับการฝึกอบรมมีเพียงร้อยละ 10.6 ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่จากหนังสือ เอกสาร ตำราต่าง ๆ ร้อยละ 78.0 รองลงมาได้รับข่าวสาร

จากวิทยุร้อยละ 60.0 จากโทรทัศน์ร้อยละ 57.6 จากการบอกเล่าของญาติโยมร้อยละ 44.7 จากระบบออนไลน์ (Internet) ร้อยละ 21.2 และจากการฝึกอบรมร้อยละ 18.8

พระสงฆ์ได้ตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจถูกต้องมากที่สุด คือ หลักของการเกษตรทฤษฎีใหม่ที่สำคัญประกอบด้วย **ขั้นที่ 1** มีความพอเพียง เลี้ยงตัวเองได้บนพื้นฐานของความประหยัดจัดการใช้จ่าย **ขั้นที่ 2** รวมพลังกันในรูปกลุ่ม เพื่อทำการผลิต การตลาด การจัดการ รวมทั้งด้าน สวัสดิการ การศึกษา การพัฒนาสังคม ฯลฯ **ขั้นที่ 3** สร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพและขยายกิจกรรมทาง เศรษฐกิจให้หลากหลายโดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร้อยละ 94.1 รองลงมาที่พระสงฆ์ตอบคำถามถูกต้องคือ เกษตรทฤษฎีใหม่เป็นการจัดการน้ำและที่ดินเพื่อการเกษตรอันเนื่องมาจากพระราชดำริร้อยละ 92.9 และการเกษตรทฤษฎีใหม่สามารถลดการสูญเสียเงินตราต่างประเทศได้เนื่องจากการทำเกษตรทฤษฎีใหม่มักจะใช้เทคโนโลยีพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตอบถูกร้อยละ 84.7

นอกจากนี้พระสงฆ์ได้ตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจถูกต้องน้อย 3 ลำดับสุดท้ายคือ เกษตรทฤษฎีใหม่เป็นโครงการแจกจ่ายที่ดินเพื่อการเกษตรอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำการเกษตรของเกษตรกร และเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นการปฏิบัติเพื่อหาหน้ให้แก่ราษฎร มีพระสงฆ์ตอบถูกร้อยละ 40.0 เท่ากัน รองลงมาเกษตรทฤษฎีใหม่ใช้หลักการจัดพื้นที่ดินเป็นสัดส่วนในการใช้ทำการเกษตรคือ 30:30:40 ของพื้นที่ทั้งหมดของเกษตรกรแต่ละราย มีพระสงฆ์ตอบถูกร้อยละ 38.8 และประเด็นสุดท้ายคือ เกษตรทฤษฎีใหม่เป็นการจัดการน้ำและป่าไม้เพื่อการเกษตรอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีพระสงฆ์ตอบถูกน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 23.5

พระสงฆ์ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ในระดับปานกลางร้อยละ 69.41 รองลงมาความรู้ในดับมากร้อยละ 24.71 และมีความรู้ในระดับน้อยร้อยละ 5.88

พระสงฆ์ได้ตอบคำถามแสดงความเห็นเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาว่ามีความสอดคล้องกัน ดังนี้

การประพฤติดี การประพฤติชอบ (สุจริต) พระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับมากที่สุดร้อยละ 54.1 รองลงมามีความสอดคล้องกันในระดับมากร้อยละ 35.3 และมีความสอดคล้องกันในระดับปานกลางร้อยละ 10.6

ความสันโดษ (สันตญี) พระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับมากร้อยละ 43.5 รองลงมามีความสอดคล้องกันในระดับมากที่สุดร้อยละ 32.9 และมีความสอดคล้องกันในระดับปานกลางร้อยละ 22.4 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 1.2 เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับน้อยที่สุด

ความประหยัด (มัชยัสถ์) พระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับมากร้อยละ 41.2 รองลงมา มีความสอดคล้องกันในระดับมากที่สุดร้อยละ 38.8 และมีความสอดคล้องกันในระดับปานกลางร้อยละ 18.8 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 1.2 เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับน้อย

ความขยันหมั่นเพียร (วิริยารัมภะ) พระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับมากที่สุดร้อยละ 52.9 รองลงมา มีความสอดคล้องกันในระดับมากร้อยละ 35.3 และมีความสอดคล้องกันในระดับปานกลางร้อยละ 9.4 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 2.4 เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับน้อย

ความอดทน (ขันติ) พระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับมากร้อยละ 45.9 รองลงมา มีความสอดคล้องกันในระดับมากที่สุดร้อยละ 41.2 และมีความสอดคล้องกันในระดับปานกลาง ร้อยละ 11.8 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 1.2 เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับน้อยที่สุด

ความรักความปรารถนาดี (เมตตา) พระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับมาก ร้อยละ 37.6 รองลงมา มีความสอดคล้องกันในระดับมากที่สุดร้อยละ 36.5 และมีความสอดคล้องกันในระดับปานกลางร้อยละ 23.5 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 2.4 เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับน้อย

ความพร้อมเพรียงกัน (สามัคคี) พระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับมากที่สุดร้อยละ 37.6 รองลงมา มีความสอดคล้องกันในระดับมากร้อยละ 34.1 และมีความสอดคล้องกันในระดับปานกลางร้อยละ 27.1 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 1.2 เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับน้อยที่สุด

การคิดหาเหตุผลโดยถูกวิธี (โยนิโสมนสิการ) พระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับมากร้อยละ 49.5 รองลงมา มีความสอดคล้องกันในระดับมากที่สุดร้อยละ 35.5 และมีความสอดคล้องกันในระดับปานกลางร้อยละ 17.6 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 1.2 เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับน้อย

การประกอบสัมมาชีพ (สัมมาอาชีวะ) พระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับมากที่สุดร้อยละ 54.1 รองลงมา มีความสอดคล้องกันในระดับมากร้อยละ 34.1 และมีความสอดคล้องกันในระดับปานกลางร้อยละ 10.6 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 1.2 เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับน้อยที่สุด

ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (เอื้ออาทร) พระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับมากที่สุดร้อยละ 44.7 รองลงมา มีความสอดคล้องกันในระดับมากร้อยละ 38.8 และมีความสอดคล้องกันในระดับปานกลาง 14 ร้อยละ 16.5

การประกอบตนให้กลมกลืนกับธรรมชาติ พระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับมากที่สุดร้อยละ 49.4 รองลงมามีความสอดคล้องกันในระดับมากร้อยละ 28.2 และมีความสอดคล้องกันในระดับปานกลางร้อยละ 21.2 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 1.2 เห็นว่ามีความสอดคล้องกันในระดับน้อย

พระสงฆ์เห็นว่าหลักธรรมในพระพุทธศาสนากับเกษตรทฤษฎีใหม่มีความสอดคล้องกันมากที่สุดร้อยละ 89.4 และไม่มีความสอดคล้องกันร้อยละ 10.6

การทดสอบสมมติฐาน

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ คือ อายุจริง และการได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .01$)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของพระสงฆ์ที่เป็นนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ห้องเรียนวัดศรีโสดา พบประเด็นปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

- ปัญหาเกี่ยวกับการได้รับการฝึกอบรมแนะนำจากเจ้าหน้าที่ยังมีน้อย ตลอดจนแหล่งข้อมูลข่าวสาร เอกสารตำราต่าง ๆ
- ปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้การสนับสนุนเกษตรกรเท่าที่ควร
- ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณรองรับในการดำเนินการเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรไม่มี
- ปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำการเกษตรบนพื้นที่สูงไม่เหมาะสมกับแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ เนื่องจากพื้นที่จำกัดและอยู่นอกเขตชลประทาน
- ปัญหาเกี่ยวกับความต้องการของคนในสังคมมีหลากหลาย ขาดการบูรณาการความรู้เข้ากับหลักพระพุทธศาสนาอย่างเป็นหนึ่งเดียว

ในด้านข้อเสนอแนะของพระสงฆ์จากแบบสอบถาม มีดังนี้

- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ควรจัดฝึกอบรมหรือจัดทัศนศึกษาเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่สำหรับพระภิกษุสามเณร เพื่อการนำความรู้ถ่ายทอดสู่เกษตรกรต่อไป
- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ควรจัดฝึกอบรมเกษตรกรอย่างทั่วถึง เพราะเกษตรกรบางรายยังไม่เข้าใจเกษตรทฤษฎีใหม่และยังมีความสับสนระหว่างเกษตรทฤษฎีใหม่กับเศรษฐกิจพอเพียง
- กรมส่งเสริมการเกษตรควรร่วมกับกรมป่าไม้ แก้ปัญหาเกษตรกรที่ต้นเหตุจากการทำลายป่าไม้ ให้มีการปลูกป่ามากขึ้นเพื่อจะได้ฟื้นฟูแหล่งน้ำธรรมชาติ

- กรมส่งเสริมการเกษตร ควรสนับสนุนควรรให้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพิ่มสื่อสำหรับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่
- ควรรให้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลร่วมกับพระสงฆ์ในชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่นี้อย่างจริงจัง โดยดำเนินการควบคู่ไปกับคุณธรรมจริยธรรม

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ได้ผลการศึกษาดังนี้

1. อายุจริงของพระสงฆ์

จากการศึกษาพบว่า อายุจริงของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ กล่าวคือ ความแตกต่างด้านอายุจริงของพระสงฆ์มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ เนื่องจากพระสงฆ์ที่มีอายุน้อยอาจไม่ได้รับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่เหมือนกับพระสงฆ์ที่มีอายุมากกว่า และพระสงฆ์ที่มีอายุมากอาจมีความสนใจในเรื่องดังกล่าวนี้มากกว่า อายุจึงมีผลต่อความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ บุปผา (2540) ได้ศึกษาพฤติกรรมในการใช้ยาปฏิชีวนะของประชาชนจังหวัดนครปฐม พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้เกี่ยวกับยาปฏิชีวนะได้แก่อายุ โดยผู้ที่มีอายุน้อย จะมีความรู้เกี่ยวกับยาปฏิชีวนะดีกว่าผู้ที่มีลักษณะตรงกันข้าม

2. อายุพรรษาของพระสงฆ์

จากการศึกษาพบว่า อายุพรรษาของพระสงฆ์ไม่มีความสัมพันธ์และไม่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ กล่าวคือ ความแตกต่างด้านอายุพรรษาของพระสงฆ์ไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้วิจัยเห็นว่าอายุพรรษาแม้จะแตกต่างกันก็ตาม ก็ไม่มีความเกี่ยวข้องกับเกษตรทฤษฎีใหม่ จึงทำให้ไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ เบญจมา (2544) ได้ศึกษาความรู้และปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ในการสั่งจ่ายยาต้านจุลชีพของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย จังหวัดมุกดาหาร พบว่าปัจจัยด้านอายุไม่มีผลต่อความรู้ในการสั่งจ่ายยาต้านจุลชีพ ส่วนกฤตดา (2543) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ต่อโครงสร้างอำนาจการปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 พบว่าอายุ

พรรษาของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของเจ้าอาวาส โดยที่พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษามากมีแนวโน้มที่จะเห็นด้วยกับข้อความที่ว่าบุคลิกภาพของเจ้าอาวาสเป็นแบบอนุรักษ์นิยม

3. ชนเผ่าของพระสงฆ์

จากการศึกษาพบว่า ชนเผ่าของพระสงฆ์ไม่มีความสัมพันธ์และไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ กล่าวคือ ความแตกต่างด้านชนเผ่าของพระสงฆ์ไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้วิจัยเห็นว่าการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่นั้น ไม่ได้จำกัดเพียงส่วนหนึ่งส่วนใด ความแตกต่างด้านชนเผ่าจึงไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งขัดแย้งกับ แสง (2536) ได้ศึกษาความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ของนักเรียนชาวเขาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเผ่ามูเซอ ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ในเนื้อหาทั้ง 4 ส่วนที่ทำการวิจัย มีค่าคะแนนเฉลี่ยไม่ถึงครึ่งของคะแนนเต็มทุกเนื้อหา แสดงให้เห็นว่านักเรียนชาวเขาเผ่ามูเซอมีความรู้ต่ำกว่านักเรียนทุกเผ่า ส่วนชาคริต (2530) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติในการทำงานแผนครอบครัวของนักเรียนชาวเขาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความรู้ทั่วไปของนักเรียนชาวเขาเผ่ามูเซอค่อนข้างต่ำ และ สมเกียรติ (2540) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบทัศนคติของชาวเขาเผ่าม้งกับเผ่ากะเหรี่ยงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในตำบลแม่แดด อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าส่วนใหญ่ชาวเขาเผ่าม้งมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้น้อย โดยผู้ไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ส่งผลให้เจ้าหน้าที่พิทักษ์ เนื่องจากชาวเขาเผ่าม้งไม่สนใจจะรับรู้ข่าวสารที่จะไปให้ความรู้เพิ่มเติม

4. ระดับการศึกษาแผนกธรรม

จากการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาแผนกธรรมของพระสงฆ์ไม่มีความสัมพันธ์และไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ กล่าวคือ ความแตกต่างด้านระดับการศึกษาแผนกธรรมของพระสงฆ์ไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาแผนกธรรมไม่มีความเกี่ยวข้องกับเกษตรทฤษฎีใหม่ แม้ระดับการศึกษาแผนกธรรมจะต่างกันก็ตามก็ไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ อนุศิษฐ์ (2542) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าพระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาทางธรรมต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์เป็นไปภายใต้ขอบเขตของระเบียบ กฎหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งเน้นประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และพระสงฆ์ยังเป็นที่ยอมรับตามระเบียบของสังคมกับความศรัทธาเลื่อมใสของประชาชน ส่วน

ชุมพล (2545) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพทางการเกษตร แรงจูงใจในการทำงานการเกษตรทฤษฎีใหม่ ความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่และความสนใจในการประกอบอาชีพทางการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่องานด้านการเกษตรตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่

5. จบมัธยมศึกษาจากโรงเรียน

จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนที่พระสงฆ์จบมัธยมศึกษาตอนปลายไม่มีความสัมพันธ์และไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ กล่าวคือ ความแตกต่างด้าน โรงเรียนที่พระสงฆ์จบมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งที่จบจากโรงเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญและโรงเรียนสามัญศึกษาทั่วไป ไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนสามัญศึกษาทั่วไปหรือโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ก็ไม่มีหลักสูตรที่เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ จึงทำให้ไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ นพดล (2544) กล่าวว่าการศึกษาสายปริยัติสามัญ เป็นหลักสูตรการศึกษาระบบใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของภิกษุ สามเณรและเด็กวัด มีหลักสูตรเหมือนกับชั้นมัธยมศึกษาของทางโลกทุกประการ แต่เพิ่มวิชาทางธรรมเข้ามาและตัดวิชาทางโลกที่ไม่จำเป็นบางวิชาออกไป

6. สาขาวิชาที่พระสงฆ์กำลังศึกษา

จากการศึกษาพบว่า สาขาวิชาที่พระสงฆ์กำลังศึกษาไม่มีความสัมพันธ์และไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ กล่าวคือ ความแตกต่างด้านสาขาวิชาที่พระสงฆ์กำลังศึกษาไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้วิจัยเห็นว่าแต่ละสาขาวิชาที่พระสงฆ์กำลังศึกษาไม่มีความเกี่ยวข้องกับเกษตรทฤษฎีใหม่ จึงทำให้ไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งขัดแย้งกับ บุญผา (2540) ได้ศึกษาพฤติกรรมในการใช้ยาปฏิชีวนะของประชาชนจังหวัดนครปฐม พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้เกี่ยวกับยาปฏิชีวนะ ได้แก่การศึกษา โดยผู้ที่มีการศึกษาสูง จะมีความรู้เกี่ยวกับยาปฏิชีวนะดีกว่าผู้ที่มีลักษณะตรงกันข้าม

7. พระสงฆ์กำลังศึกษาระดับชั้นปี

จากการศึกษาพบว่า ระดับชั้นปีที่พระสงฆ์กำลังศึกษาไม่มีความสัมพันธ์และไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ กล่าวคือ ความแตกต่างด้านระดับชั้นปีที่พระสงฆ์กำลังศึกษาไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้วิจัยเห็นว่าชั้นปีที่พระสงฆ์กำลังศึกษาแม้จะต่างกันก็ตามแต่ในแต่ละชั้นปีการศึกษาไม่ได้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ จึงทำให้ไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งขัดแย้งกับ สุทธิศักดิ์ (2540) ได้ศึกษาความรู้ ทักษะและการยอมรับปฏิบัติการเกษตรผสมผสานในเชิงอนุรักษ์ของเกษตรกรอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อความรู้ของเกษตรกร

8. ประสิทธิภาพการเผยแพร่ศาสนธรรม (การเป็นพระธรรมจาริก)

จากการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการเผยแพร่ศาสนธรรม (การเป็นพระธรรมจาริก) ไม่มีความสัมพันธ์และไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ กล่าวคือ ความแตกต่างด้านประสิทธิภาพการเผยแพร่ศาสนธรรม (การเป็นพระธรรมจาริก) ไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้วิจัยเห็นว่าประสิทธิภาพการเผยแพร่ศาสนธรรม (การเป็นพระธรรมจาริก) ไม่มีความเกี่ยวข้องกับเกษตรทฤษฎีใหม่ จึงทำให้ไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ เบญจมา (2544) ได้ศึกษาความรู้และปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ในการสั่งจ่ายยาต้านจุลชีพของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย จังหวัดมุกดาหาร พบว่า ประสิทธิภาพการทำงานนั้นเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยจังหวัดมุกดาหารที่เคย หรือไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานในโรงพยาบาลหรือสำนักงานสาธารณสุขนั้น มีความรู้ในการสั่งจ่ายยาต้านจุลชีพไม่แตกต่างกัน

9. การฝึกอบรมเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่

จากการศึกษาพบว่า การฝึกอบรมเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ไม่มีความสัมพันธ์และไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ กล่าวคือ ความแตกต่างด้านการฝึกอบรมเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาของพระสงฆ์ที่ไม่เกี่ยวกับเรื่องของเกษตรทฤษฎีใหม่ ทำให้การฝึกอบรมเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่มีน้อยและไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งขัดแย้งกับ ชมพูนุช (2539) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ของครูวิทยาศาสตร์และพฤติกรรมด้านกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ในการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า สิ่งที่ครูปฏิบัติมากที่สุดในชั้นปฏิบัติการทดลอง คือครูได้ให้นักเรียนปฏิบัติการทดลอง ซึ่งเป็นผลทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในด้านการปฏิบัติการทดลองผ่านเกณฑ์ที่กำหนด แต่เป็นการผ่านเกณฑ์ในระดับขั้นต่ำเท่านั้น

10. การมีส่วนร่วมกับองค์กรในท้องถิ่น

จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมกับองค์กรในท้องถิ่นไม่มีความสัมพันธ์และไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ กล่าวคือ ความแตกต่างด้านการมีส่วนร่วมกับองค์กรในท้องถิ่น ไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้วิจัยเห็นว่าเนื่องจากกิจกรรมขององค์กรท้องถิ่นที่เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่นั้นมีน้อย และอาจมองว่าเป็นเรื่องที่ไม่ใช่กิจของสงฆ์ จึงทำให้การมีส่วนร่วมกับองค์กรในท้องถิ่นไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งขัดแย้งกับ สันติ (2539) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์ป่าชุมชน พบว่าหัวหน้าครอบครัวเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอนุรักษ์ป่าชุมชน ซึ่งได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และการฝึกอบรมตามลำดับ

11. แหล่งข่าวสารจากวิทยุ

จากการศึกษาพบว่า การได้รับข่าวสารจากวิทยุไม่มีความสัมพันธ์และไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ กล่าวคือ ความแตกต่างด้านการได้รับข่าวสารจากวิทยุไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้วิจัยเห็นว่าเนื่องจากการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ทางวิทยุอาจมีน้อยในแง่ของเนื้อหาและความถี่ในการเผยแพร่ ประกอบกับการรับฟังของพระสงฆ์ด้วย จึงไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งขัดแย้งกับ เบญจพร (2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์จากสระน้ำในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีใหม่จากหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ส่วนศิวะ (2544) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในอำเภอขุนันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เกษตรกรมีความรู้จากการพบปะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การอ่านเอกสาร การฟังรายการวิทยุกระจายเสียง การอ่านหนังสือพิมพ์ การฟังบรรยาย การเยี่ยมชมแปลงตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จ การชมวิดิทัศน์ การชมรายการวิทยุโทรทัศน์ การชมนิทรรศการ การศึกษาด้วยตนเองและเพื่อนบ้าน และ ดวงหทัย (2542) ได้ศึกษาการเปิดรับข่าวสารกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริของเกษตรกรในเขตอำเภอแก้งลำเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

12. แหล่งข่าวสารจากโทรทัศน์

จากการศึกษาพบว่า การได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ กล่าวคือ ความแตกต่างด้านการได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้วิจัยเห็นว่าเนื่องจากการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ทางโทรทัศน์อยู่บ่อยครั้ง ทำให้พระสงฆ์ที่ติดตามข่าวสารทางโทรทัศน์ได้รับข่าวสารมากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่ได้ติดตาม การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์จึงมีผลต่อความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ สุทธิศักดิ์ (2540) ได้ศึกษาความรู้ ทักษะคิดและการยอมรับปฏิบัติการเกษตรผสมผสานในเชิงอนุรักษ์ของเกษตรกรอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรผสมผสานในเชิงอนุรักษ์เป็นอย่างดีเป็นบางประเด็นเท่านั้นที่ยังรู้ไม่พอ และอนันต์ (2545) ได้ศึกษาการสื่อสารในการอบรมเพื่อเผยแพร่เกษตรทฤษฎีใหม่ในรัชกาลที่ 9 ณ ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่ 2 ส่วนใหญ่ได้ยืมในเรื่องของเกษตรทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโทรทัศน์และจากหน่วยงานที่มาให้ความรู้ตามหมู่บ้าน ส่วนกฐินและคณะ (2528) ที่ศึกษาเรื่องความรู้พื้นฐานในการปลูกพืชตลอดปีของเกษตรกรที่ราบลุ่มเชียงใหม่ : เฉพาะกรณีหมู่บ้านแม่กึ่งอำเภอสันป่าตองและหมู่บ้านหารแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านแม่กึ่งอำเภอสันป่าตอง มีความรู้ทางการเกษตรจากสื่อมวลชนแตกต่างกับเกษตรกรหมู่บ้านหารแก้ว อำเภอหางดงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และประภิต (2542) ที่ได้ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์จังหวัดลำปางในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่าพระสงฆ์ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มาก เพราะเป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดข่าวสารที่ให้ทั้งภาพและเสียงซึ่งมีความสนใจมากกว่าสื่ออื่นๆ

13. แหล่งข่าวสารจากหนังสือ เอกสาร ตำราต่าง ๆ

จากการศึกษาพบว่า การได้รับข่าวสารจากหนังสือ เอกสาร ตำราต่าง ๆ ไม่มีความสัมพันธ์และไม่ผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ กล่าวคือ ความแตกต่างด้านการได้รับข่าวสารจากหนังสือ เอกสาร ตำราต่าง ๆ ไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้วิจัยเห็นว่าเนื่องจากพระสงฆ์กำลังเรียนในเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่โดยตรง หนังสือ เอกสาร ตำราต่าง ๆ จึงไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งขัดแย้ง

กับ สุทธิศักดิ์ (2540) ได้ศึกษาความรู้ ทักษะและการยอมรับปฏิบัติการเกษตรผสมผสานใน เจริญ อุนริกษ์ของเกษตรกรอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ เป็น ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ของเกษตรกร ส่วน เบญจพร (2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ ประโยชน์จากสระน้ำในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีใหม่จากหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์

14. แหล่งข่าวสารจากการฝึกอบรม

จากการศึกษาพบว่า การได้รับข่าวสารจากการฝึกอบรมไม่มีความสัมพันธ์และไม่มีผลต่อ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ กล่าวคือ ความแตกต่างด้านการได้รับข่าวสารจากการ ฝึกอบรมไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้วิจัยเห็นว่าเนื่องจากพระสงฆ์ไม่มี โอกาสที่จะได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ การได้รับข่าวสารจากการฝึกอบรมจึงไม่มี ผลต่อความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งขัดแย้งกับ สันติ (2539) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์ป่าชุมชน พบว่าหัวหน้าครอบครัวเกษตรกรส่วนใหญ่มี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอนุรักษ์ป่าชุมชน ซึ่งได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน จากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ วิทยุ หนังสือพิมพ์และการฝึกอบรมตามลำดับ ส่วน อุ่น (2546) ได้ศึกษาการตัดสินใจต่อการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในจังหวัด นครสวรรค์ พบว่า เกษตรกรมีความรู้พื้นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความรู้มากที่สุด เกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ และแหล่งความรู้พื้นฐานที่เกษตรกรได้รับ อันดับหนึ่งคือ จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล

15. แหล่งข่าวสารจากการบอกเล่าของญาติโยม

จากการศึกษาพบว่า การได้รับข่าวสารจากการบอกเล่าของญาติโยมไม่มีความสัมพันธ์และ ไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ กล่าวคือ ความแตกต่างด้านการได้รับ ข่าวสารจากการบอกเล่าของญาติโยมไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้วิจัย เห็นว่าเนื่องจากญาติโยมในชุมชนเองอาจไม่มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่หรืออาจเป็นเพราะ โอกาสในการสนทนาเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ระหว่างพระสงฆ์กับญาติโยมมีน้อยเกินไป จึงทำให้ การได้รับข่าวสารจากการบอกเล่าของญาติโยมไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เรื่อง เกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งขัดแย้งกับ เสรี (2536) ได้ศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน พบว่ามีการ ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งตลอดมาด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไป ตาม สภาพแวดล้อมและแต่ละท้องถิ่น โดยอาศัยศรัทธาทางศาสนา ความเชื่อผีต่าง ๆ รวมทั้งความเชื่อ

ของบรรพบุรุษเป็นพื้นฐานในการถ่ายทอดการเรียนรู้สืบทอดต่อกันมา ส่วนอนันต์ (2545) ได้ศึกษาการสื่อสารในการอบรมเพื่อเผยแพร่เกษตรทฤษฎีใหม่ในรัชกาลที่ 9 ณ ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่ 2 ส่วนใหญ่ได้ยืมในเรื่องของเกษตรทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโทรทัศน์และจากหน่วยงานที่มาให้ความรู้ตามหมู่บ้าน

16. แหล่งข่าวสารจากระบบออนไลน์ (Internet)

จากการศึกษาพบว่า การได้รับข่าวสารจากระบบออนไลน์ (Internet) ไม่มีความสัมพันธ์และไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ กล่าวคือ ความแตกต่างด้านการได้รับข่าวสารจากระบบออนไลน์ (Internet) ไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้วิจัยเห็นว่าเนื่องจากพระสงฆ์ไม่ค่อยมีโอกาสในการใช้ระบบออนไลน์ (Internet) จึงการได้รับข่าวสารจากระบบออนไลน์ไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งขัดแย้งกับ กฤษกร (2544) ได้ศึกษาการเรียนรู้ทางการเมืองของนักศึกษาสายสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทางอินเทอร์เน็ต พบว่ากลุ่มนักศึกษาที่เข้ามาใช้งานอินเทอร์เน็ต โดยเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง พบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับการเรียนรู้ทางการเมืองแสดงให้ทราบว่า การใช้เว็บไซต์ทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ทางการเมือง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า พระสงฆ์ที่มีความแตกต่างกันทางด้านอายุจริง การได้รับข้อมูลข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์ ตลอดถึงพระสงฆ์ที่เห็นว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องความขยันหมั่นเพียร (วิริยารัมภะ) และการประกอบตนให้กลมกลืนกับธรรมชาตินั้นมีความสัมพันธ์ต่อเกษตรทฤษฎีใหม่ อันเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์ต่อการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. ผลจากการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปถ่ายทอดความรู้ให้แก่พระสงฆ์ในด้านสื่อที่เกี่ยวข้องกับเกษตรทฤษฎีใหม่ให้มากขึ้น ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นวิทยุโทรทัศน์ เนื่องจากที่ผ่านมามีการส่งเสริมหรือเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่นั้น ไม่มีหน่วยงานของรัฐใดที่เห็นความสำคัญต่อความรู้ของพระสงฆ์ จึงทำให้พระสงฆ์นั้นไม่ได้รับความรู้จากแหล่งอื่น ๆ อาศัยเพียงข่าวสารจากวิทยุโทรทัศน์ซึ่งมีความใกล้ชิดและสะดวก ส่วนใหญ่ก็จะเป็นลักษณะของข่าวสั้นในบางโอกาสแตกต่างจากสื่ออื่น ๆ เช่น เอกสาร ตำรา ตลอดถึงการเข้ารับการอบรมทำให้สามารถรับรู้ถึงรายละเอียดอย่างแท้จริง

ดังนั้น หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่นักวิชาการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร หรือการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ควรให้มีการสนับสนุนถ่ายทอด ความรู้สู่พระสงฆ์ เพื่อพระสงฆ์จะได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ กระทั่งสามารถนำไปถ่ายทอดความรู้ นั้นสู่เกษตรกรอีกทอดหนึ่ง ปัจจุบันจะสังเกตเห็นว่าวัดหรือพระสงฆ์ในประเทศไทยนั้นมีอยู่ในแทบทุก ชุมชนที่สำคัญกว่านั้นยังมีความใกล้ชิดกับชาวบ้านมากกว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนใหญ่ทำงานตามระบบเวลาราชการ ซึ่งพระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณของชุมชน ที่ ชาวบ้านเกษตรกรให้ความศรัทธาเคารพนับถืออยู่แล้ว การนำความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ถ่ายทอดให้กับชาวบ้านเกษตรกรของพระสงฆ์นั้น อาจจะมีผลต่อความน่าเชื่อถือของชาวบ้าน เกษตรกรในด้านบวกก็เป็นได้ และยังสามารถเป็นมิติใหม่สำหรับการส่งเสริมระบบเกษตรไทย ทั้งนี้ ก็จะเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ และไม่ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณจากการจ่าย เงินเดือนให้กับเจ้าหน้าที่รัฐในระยะยาว นอกจากนี้จะเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ด้านบุคลากรยัง สามารถแบ่งเบาภาระด้านงบประมาณด้วย

2. ส่วนประเด็นของการศึกษาความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์ที่เป็นนิสิตตั้งแต่ระดับชั้นปี ที่ 1-4 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ห้องเรียนวัดศรีโสดา เกี่ยวกับ เกษตรทฤษฎีใหม่นั้น มีพระสงฆ์บางรูปที่ยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นผลให้ไม่ สามารถประยุกต์เข้ากับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ไม่เข้าใจว่าหลักธรรมข้อใดที่มีความ สอดคล้องกับเกษตรทฤษฎีใหม่ อาจจะเป็นด้วยเหตุที่พระสงฆ์เหล่านี้ปฏิบัติศาสนกิจเป็นพระธรรม จาริกไปจำพรรษาอยู่ในต่างจังหวัดตามหมู่บ้านชาวเขาชนเผ่าต่าง ๆ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ยังขาดความ สะดวกในเรื่องข้อมูลข่าวสารแทบจะทุกอย่าง หนังสือพิมพ์ก็ไม่สามารถจะหามาได้แม้กระทั่งวิทยุก็ ไม่สามารถเปิดรับฟังข่าวได้ เนื่องจากคลื่นวิทยุยังไม่ถึง โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเกษตร ทฤษฎีใหม่ แต่รวมไปถึงข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์บ้านเมืองรอบด้านด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษารุ่นนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะพระสงฆ์ที่เป็นนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ห้องเรียนวัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จึง มี ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ที่เป็นนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์อื่นๆ ด้วย เช่น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จังหวัดเชียงใหม่ หรือมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้งหมดของวิทยาเขต หรือวิทยาเขตอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างอันจะนำไปเป็นผลสรุปโดยรวมได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์ที่ไม่ได้เป็นนิสิตนักศึกษา จำพรรษาอยู่ตามวัดวาอาราม สำนักสงฆ์ อาศรมต่าง ๆ ซึ่งมีความใกล้ชิดกับญาติโยมเกษตรกร หรือพระสงฆ์ที่เป็นนักเทศน์ ชาวบ้านเกษตรกรให้ความเคารพนับถือ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมถ่ายทอดความรู้สู่พระสงฆ์ และพระสงฆ์สู่เกษตรกรในรูปแบบของการส่งเสริมให้ความรู้โดยแสดงพระธรรมเทศนา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved